

PROGRAM:

- **Torres y Ferreira:** El siestero / Pesem sieste (escondido)
- **Atahualpa Yupanqui:** La pobrecita / Ubožica (zamba)
- **Hermanos Simón:** Chacarera de un triste / Chacarera žalostnega moža (chacarera)
- **Andrés Chazarreta:** Cuando nada te debía / Ko ti nisem nič dolgoval (bailecito)
- **Julio Díaz Bazán:** Zambita pa' Don Rosendo / Zambita za Dona Rosenda (zamba)
- **Genaro Prieto:** Apure en un viaje / Potovanje čez Apure (joropo)
- **Raúl Carnota:** Gatito'e las penas / Pesem bolečin (gato)
- **Traditional:** Te'i de olvidar / Pozabil te bom (vidala)
- **Traditional:** Coca Quintucha / Kokini listi (huayno)
- **Traditional:** La bolivianita / Mala Bolivijka (cueca)
- **Justiniano Torres Aparicio:** La vi por vez primera / Prvič sem jo videl (carnavalito)

- **Atahualpa Yupanqui:** Huajra / Veter (huayno)
- **Gustavo Leguizamón:** Zamba de Lozano / Pesem Lozana (zamba)
- **Atahualpa Yupanqui:** Luna tucumana / Tucumanski mesec (zamba)
- **Atahualpa Yupanqui:** Milonga del peón de campo / Milonga delavca na farmi (milonga)
- **Raúl Carnota:** Grito santiagueño / Santiaški krik (zamba)
- **Atahualpa Yupanqui:** La nadita / Majhen nič (chacarera)
- **Andrés Chazarreta:** La Telesita / Telesita (chacarera)
- **Hermanos Ábalos:** El alero / Pod listjem (gato)
Atahualpa Yupanqui: El arriero / Mulatjera (bailecito)
- **Félix Dardo Palorma:** La corocorteña / Dekle iz Corocorteñe (cueca)
- **Andrés Chazarreta:** El escondido / Skriti (escondido)

Bevkov trg 4
5000 Nova Gorica

E: pr@kulturnidom-ng.si
W: www.kulturnidom-ng.si
T: +386 (0)5 335 40 13

Ponedeljek, 10. januar 2022, ob 20.15

Velika dvorana Kulturnega doma Nova Gorica

41. sezona / 5. koncert

Vidala, baročne korenine
južnoameriške glasbe

BACH CONSORT WIEN

Agnes Stradner, violina

Betina Pasteknik, violina

Sebastián Sciaraffia, kitara

Martín Bruhn, tolkala

FRANCISCO BRITO, tenor

Rubén Dubrovsky,

charango, kitare, umetniško

vodenje, aranžma

Koncert je podprl Avstrijski kulturni forum Ljubljana

avstrijski kulturni forum^{lju}

Področje, ki se mu na tem koncertu Bach Consort Wien posveča, je stara argentinska oziroma južnoameriška glasba, ki se je skozi stoletja z ustnim izročilom ohranila do danes. V nam bližjem času, konec 19. stoletja ter čez vse 20. stoletje, so jo v trajen spomin zapisali mnogi kantavtorji Južne Amerike. Znani pevci, kot so Atahualpa Yupanqui, Andrés Chazarreta, bratje Díaz in drugi, so tradicionalno glasbo iz Argentine, Bolivije, Peruja in Čila uporabili v svojih popevkah in jo tako naredili nesmrtno. Pesmi, ki so jih uporabili, so uglasbili neznani skladatelji in temeljijo na napevih, plesih in, kar je najpomembnejše, predvsem na ritmičnih, starih več sto let. Prav ritem je področje, s pomočjo katerega je umetniški vodja Rubén Dubrovsky lahko vzpostavil povezavo med argentinsko ljudsko in evropsko baročno glasbo, saj se je ohranil do danes skorajda nespremenjen. Čeprav je Dubrovsky po poklicu violončelist in dirigent, se je v raziskovanje poglobil na muzikološki način. Ugotovil je še, da se v obe – južnoameriško in evropsko baročno glasbo – izrazito vpleta afriški vpliv. Zarisa je zemljevid potovanja glasbe od poznega 16. stoletja naprej in po besedah Dubrovskega je le-ta s kolonizatorji in jezuiti potovala v smeri Evrope proti Južni Ameriki, se tam mešala z glasbo staroselcev in prepletala z glasbo tamkajšnjih afriških sužnjev. Ta edinstveni splet se je nato z vrtnitvijo domov prenesel v Evropo in našel svoje mesto v glasbi Vivaldija, Bacha in drugih. Med najstarejšimi ritmi, ki bodo zazveneli na koncertu, je zamba, eden najstarejših plesov Argentine. Izpostaviti velja tudi obliko gato, ki je zelo razširjena v argentinski in urugvajski glasbi. To je znan ljudski ples, ki ima ritem, podoben chacareri (nam bolj znan kot ča-ča-ča), vendar ima drugačno strukturo. Ples pripisujejo španski armadi Filipa II.

Zgodbo o nastanku albuma Vidala je v intervjuju, objavljenem v knjižici zgoščenke, razkril umetniški vodja Rubén Dubrovsky. Prvo glasbilo, ki ga je igral, je bila nekakšna mala baročna kitara, imenovana charango. Na to glasbilo je izvajal izključno južnoameriško ljudsko glasbo. Kasneje se je začel učiti klavir in violončelo. Ti dve glasbeni tradiciji je doživljal kot dva ločena svetova. Ko je odšel na študij violončela v Nemčijo, je pustil ljudsko glasbo Argentine za seboj, kot bi bila prepovedan sadež. S poglobljanjem v baročno glasbo je ugotavljal, da sta si z argentinsko glasbo blizu in v nekaterih segmentih celo sorodni. Sprva je to podobnost pripisoval vplivu ljudske glasbe domače dežele, za katero je bil prepričan, da ga obvladuje. Kasneje pa je ugotovil, da v Argentini še vedno obstaja živa tradicija nekega glasbenega porekla, ki izhaja iz evropske baročne glasbe in obratno. Postopoma je začel dojemati povezavo med obema glasbenima svetovoma. Najbolj fascinantno pri tem je dejstvo, da je ta glasba v Argentini še danes živa in jo izvajajo, za razliko od evropske baročne glasbe, ki je bodisi zapisana razmeroma eksaktno v notah bodisi v skopih rokopisih.

Strunska glasbila iz stare Španije in Portugalske so prišla v Ameriko skupaj s svojimi osvojevalci. Znano je, da so staroselci imeli svojo glasbo, ki pa se je kmalu pomešala s španskimi vplivi. Glasba južne Amerike (od Mehike do Argentine) je bila tudi pod močnim vplivom jezuitov. Danes menjava dvo- in tridobnega taktovskega načina zveni kot avtentičen španski ritem, ampak v resnici je ritem dobil takšno podobo šele po španski osvojitvi Amerike, pred tem je zvenel drugače. Obenem so ti ritmični vzorci prisotni v afriški glasbi. Obstajajo podobnosti med glasbo afriških Pigmejcev in argentinskim plesom Gaučev, in to na področju ritma in kolorita. Preplet vplivov z vseh treh celin je pomembno zaznamoval podobo glasbe ter jo postavil na skupni imenovalec. Takšen primer je sarabanda, ki izvira iz časa kolonializma. Okoli leta 1600 je prvo sarabando v zgodovini napisal mehiški skladatelj Gaspar Fernández, to je približno 100 let po odkritju obeh Amerik. Skupaj z mnogimi drugimi latinskimi plesi se je ta glasba tudi vrnila v Evropo. Med latinskimi ritmi, ki izvirajo iz časa kolonializma, sta še razširjeni baročni obliki ciaccona in passacaglia. Vse našete oblike najdemo pri Bachu, Händlu, nekatere tudi pri Brahmsu in celo Schönbergu.

Pa še beseda o pomenu besede »vidala«. Vidala je argentinska žalostinka, ki jo spremljajo tolkala. Njen ritmični obrazec je mati vseh ritmov (prekrivajo dvojnega in trojnega ritma, počasnega in hitrega tempa). Ta ritem je razširjen od Mehike do Venezuele in ritmični princip prisoten celo v Vivaldijevi mojstrovini La Folia.

(Povzetek intervjuja z Rubénom Dubrovskim, objavljenem v albumu Vidala)

Bach Consort Wien sta leta 1999 ustanovila Rubén Dubrovsky in Agnes Stradner. Ansambel si je kmalu pridobil ugled kot eden najpomembnejših baročnih sestavov v Avstriji. Poleg rednih koncertov v dunajskem Glasbenem združenju in v dunajski Concertni hiši se pogosto predstavlja po vsej Evropi. Z ansamblom so tesno povezani mnogi mednarodno priznani glasbeniki, med katerimi so Bernarda Fink, Andreas Scholl in Emma Kirkby. Ansambel se lahko razširi v večjo zasedbo, sodeluje z drugimi zasedbami ali pa zmanjša, ko poslušalstvo lahko očara s kristalnim zvokom in osebno ekspresivnostjo. Ansambel največkrat poustvarja opus Johanna Sebastiana Bacha, vendar je razvil lasten in prepoznaven umetniški izraz. Pomemben vidik zasedbe je tudi oživljanje repertoarjev baročnih skladateljev, kot so Fux, Bartolomeo, Pergolesi, Porpora, Monteverdi, Vivaldi ... Redno nastopa v najpomembnejših dunajskih koncertnih ustanovah in na številnih avstrijskih festivalih (OsterKlang, Psalm Gradec, Styriarte, ORF Radiokulturhaus) ter na raznih prizoriščih (Palača Esterházy v Eisenstadtu, Brucknerjeva hiša v Linzu, Händlov festival v Halleju in festival Rhein Vokal v Schwetzingenu v Nemčiji, Winterthur v Švici, Baročni varaždinski večeri, Palau de la musica v Valencii in Barceloni, Festival Estoril na Portugalskem, v Italiji, na Hrvaškem ...).

Argentinski tenorist **Francisco Brito** je svojo glasbeno izobrazbo začel na domačih tleh. Leta 2004 je odšel na študij petja v Italijo (Accademia d'Arte Lirica v Osimu in italijanska operna šola Gledališča v Bologni). Debitiral je leta 2006 na Rossinijevem opernem festivalu v Pesaru. Rossinijev repertoar je postal najpomembnejši del njegove kariere; sledili so debiji v številnih Rossinijevih in drugih vlogah. Med letoma 2011 in 2013 je bil član mednarodnega opernega studia Opere v Frankfurtu, kamor se kot gost projektno vrača. Do leta 2016 je nastopal med drugim v dresdenski Semperoper in na Tiroler Festspieler v Erlu, nato je bil med letoma 2018 in 2019 angažiran na Festivalu Donizetti, v Operi v Frankfurtu in gledališčih La Fenice v Benetkah, San Carlo v Neaplju in Petruzzelli v Bariju, Rossinijevem festivalu v Wildbadu ... Med zadnjimi angažmaji so vloge v Operi v Toulonu, na Donizettijevem festivalu v Bergamu ter v gledališčih La Fenice (Italijanka v Alžiru), v Parmi (Seviljski brivec) in v Palermu (Pepelka) ter v Bolšoj teatru v Moskvi (Don Pasquale).

Dirigent **Rubén Dubrovsky** se je rodil v poljsko-italijansko družino umetnikov v Buenos Airesu. Od leta 1999 umetniško vodi Bach Consort Wien, zasedbo Third Coast Baroque (Chicago) pa od leta 2016. Simfonični repertoar od 18. do 21. stoletja je kot gost dirigiral Komornemu orkestru Zürich, simfoničnim orkestrom iz Darmstadta, Aarhusa, Malmöja, čikaškemu Bachovemu ansamblu, Beethovnovi filharmoniji, baročnemu orkestru Vroclav, orkestru Gledališča Argentina de La Plata. Kot operni dirigent se je uveljavil iz izzvedbami Mozartovih in Händlovih oper. V dresdenski Semperoper je dirigiral premiero Kronanje Popeje (Monteverdi), v Moskvi Rinalda (Händel), odmevne so bile njegove izzvedbe Scarlattijevih in Lullyjevih del, pa tudi oper Besneči Roland (Vivaldi), Orfej in Evridika (Gluck), Tancredi (Rossini). Njegovo raziskovanje glasbe srednje in južne Amerike ter iskanja njenih skupnih korenin v evropski baročni glasbi je okronal v dokumentarnem filmu in televizijski produkciji Bach do korenin in zgoščenki Vidala, ki je požela veliko kritiškega odobravanja. Med letoma 2019 in 2020 je dirigiral opere, kot so Julij Cezar in Alcina (Händel), Don Giovanni (Mozart), Maša (Bernstein), Bachove Brandenburške koncerte, Matejev pasijon, Brahmsov Nemški rekviem, simfonična dela Weinberga in Šostakoviča ter mnoga druga dela.

Metka Sulič